

the Robert Shaw Chorale and Orchestra
"the greatest"
ROBERT SHAW, Conductor

הופעות בישראל: 2.4—24.3
24.3 ירושלים — אויסון
27.3 תל-אביב — אהל שם
28.3 — חיפה — ארמון
31.3 עין גב — פסטיבל
אימפרסריו ה. ה. רוברט

ההגדלה לקראת יום העצמאות

1. רמקס
2. מכונית
3. מכונית
4. מכונית
5. מכונית
6. רמקס
7. רמקס
8. רמקס

ועוד 20 פרסים

הועד למען החייל

הדרך היתה מלאה פליטים. כל פעם הופיעו מפצצים גרמניים, שהפציצו אותנו. המשכנו בדרך. לא היה לנו מה לאכול. מאות אנשים מתו בדרך מרעב. גם הורי מתו בדרך זו. אני המשכתי. לא היתה לי כבר כל מטרה בחיים, אבל המשכתי והגעתי לאוובקיטאן.

“הייתי בודדה לגמרי”

ייתי בודדה לגמרי. הגברים גויסו למלחמה ואנו הנשים עבדנו בכל הבא ליד. עבדתי בבית חרושת לצמר-גפן. כתבתי לכתובת מוסד הילדים של ילדי. ענו לי ש' המוסד עבר, לאן, לא יודעים. הייתי יותר חולה מבריאה. מדי פעם נפלתי למשכב. היי תי לגמרי גלמודה. לא יכולתי לדאוג יותר לילדי. קויתי שיהיה להם טוב.

בסוף המלחמה, באתי במגע עם הוועדה לי סיוע יהודי פולניה ברוסיה. אמרו לי שה' וועדה תחפש לידים יהודים בין מוסדות ה' ילדים. סמכתי שימצאו את ילדי, ונסעתי עם רבים אחרים לפולניה.

בפולניה לא חפשתי את ילדי. הייתי בור' דדה וגלמודה. המשכתי לגרמניה, למחנה טמ' פלחוף שבברלין. עד 1948 חייתי מעורת ה' גיונה בגרמניה ואחר-כך עליתי ארצה באר' ניה נגיל. גם בגרמניה לא חיפשתי את ילדי. הייתי בודדה. לא ידעתי מה לעשות בילדי' לא ידעתי ולכן כך היה יותר טוב.

בארץ הייתי כשבועיים בנתניה, ואחר-כך קיבלתי חדר ביהודיה. עברתי לשם. התחלתי לעבוד במשק בית כעוזרת. הלכתי לעזרה סר' ציאלית, וסיפרתי שם לעובדת הסוציאלית כי אני מחפשת את ילדי. העובדת רשמה כל פרט שמסרתי לה.

כעבור שבועות אחדים, כשפניתי שוב, אמ' רו לי כי היא נסעה להשתלמות לארצות-ה' ברית. ושוב הונחתי את חיפשי אחרי הילדים.

“כמעט שכחתי אותם”

כרתי את שמואל רוזנבאום, מי ש' י' כעת בעלי. עברתי אליו חיפה. לא ידע' תי בענין ילדי דבר. הם היו ברוסיה. בודאי כבר שכחו אותי, והרי גם אני כמעט שכח' תי אותם. אחר כך גולדו לי שלושת ילדי' כמעט זה אחר זה. כבר לא היה לי יותר זמן וראש לחיפושים.

מצבנו היה קשה. בעלי עבד בבית המטב' חים. גם אני עבדתי. עברנו לעימי כי שם' הציעו לנו דירה נוחה וזולה.

“הוא הסתכל עלי בעצב”

שקראה ונמנה פינקלשטיין על גורלי' של נתן (קלמן) בסר (אינונטאש) בעזון, הפסיקה את הקריאה באמצע, רצה אלי, הרא' תה לי את התמונה שהופיעה. “זהו בני!” צעקתי.

הלכתי למנהל בית-החלוצות ביפו. הוא אמר לי שהנער אינו זוכר דבר על הוריו, רק איזה ילדה צעירה עליה אמרו, שהיא כנראה אחות, נשארה בזכרונו. יועתי שנסע לעכו והיכיתי שיחזור. בי' שבוע שעבר ביום חמישי בצהריים, נסעתי עם בעלי לסלמה (כפר שלם).

היא, המתמרת להיות אמו, קראה לכמה שכנות. נכנסתי לבית. נתן ישב ליד השול' חן. הוא הסתכל בי והוריד את ראשו. אמר' יתי: “שמך נתן?” — ענה: “כן.” המשכתי: “השארתי אחות, תן לי את כתו' בתי.”

הוא נתן לי, והסתכל עלי בעצב. אמרתי: “נתן, אני אמך, שמי שמך ואתה' חשנה אותו?”

בינתיים הגיעה ההיא ועוד שלוש נשים, הן נעמדו מאחורי נתן, ענו במקומו ולא נתנו לי לדבר. צעקתי, מישהי אמרה, “אוי' לזה שהוא בנה של הצעקנית.” מה לעשות? הרי הוא בשרי ודמי.

ההיא טענה כי היא זוכרת סימן לידה על יד המתן. לא זכרתי. בטח ראתה אותו מאז שבא אליה במקלחת. וכשני היא “זוכרת.” אני רק זוכרת שנתן היה גינגי קטן.

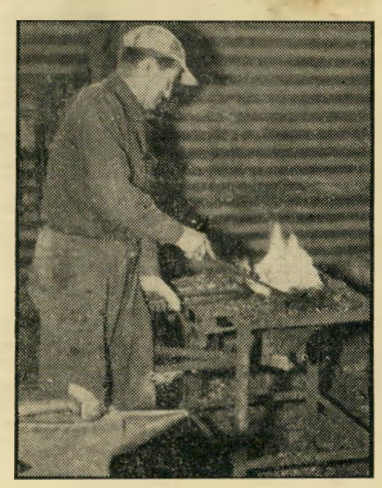
הוא היה שקט. אחותו היתה יותר ערה ופק' חית. עיניו היו בצבע הבינה. אבל מה חשוב' אם היה מוצלח או לא? הוא חלק ממני!

בעלי שאל, “איפה תשיבי אותו אם יבוא' אלינו?” הוא ישן עם הילדים שלי בחדר הרי' גם הוא ילדי. הוא לא ירעב אצלנו — עד' כה לא רעבנו אף פעם. יש לי שלושה בנים, אני לא צריכה אותו, אבל הוא בשרי ודמי. פניתי לעורך-דין שלא יתן לשנות את השם, אם בכלל אפשר לעקב שנוי שם.

נתן כל כך דומה לילדי הבכור. מנישואים' שניים, אלי בן הז'. אני משוכנעת שהוא בני.

נתעוררה, שלחה את בעלה ירדיה ושכניה החוצה נעלה הדלת אח' ריה, וסיפרה את סיפורה.

אני, פייגה רוזנבאום-בסר, נר' לדתי לפני 38 שנה בעיירה שלוחוב ש' באיזור לובלין בפולניה. אבי היה סוחר-רוכל' המחזר על כפרי הפולנים. משם עברתי בילדו'

זכרונות ירדות. תמונת חיים אינונטש זהה' עט זכרונות הצעיר על אביו מפרזל פרטות.

תי לסוקולוב שבגליציה. אמי מתה, ואבי הת' חתן שנית.

כשהייתי בת 16 השיאו אותי הורי ליענקל' גוטליכ, צעיר בן 19, ולאחר כשנה נולד לנו' בננו הבכור נתן-ירשאל. הוא נקרא על שמי, בס', מפני שלא נישאנו נישואים אזרחיים, ובעיני החוק נחשבו ילדי כילדי בלבר. שנ' תיים וחצי אחרי נתן, נולדה בתנו השניה, פרל.

יענקל בעלי היה סוחר ורוכל. היתה לו' עגלה וסוסים והוא סחר בכל הבא ליד, אר' תו מכר בירידים, וכך מצאנו את מחיתנו. כשפרצה מלחמת העולם השנייה, גויס יענ' קל לצבא הפולני. אחרי הקרבות בפולניה, שאלתי על בעלי. אמרו לי שכנראה נהרג, כי רבים נהרגו. יותר לא שמעתי אודותיו.

“שלחו אותנו לרוסיה הלכנה”

שבועיים אחר סוכות, ב'1939, הגיעו הגרמנים לעיירתנו. היה זה אחת' אחרי הצות, כשהוריעו לנו כי על כל יהודי' העיירה לעזוב. היתה לנו עגלה וסוס, וגם' לשכנינו. בעגלה היו תשעה ילדים ושמונה' מבוגרים. נסענו בימים ובלילות, עד שהגענו' לעיירה דינב כשני ק"מ לפני הגבול הרוסי. לפתע עצר אותנו איש ס.ס. שטען כי עלינו' לחזק את ניירותינו. נכנסנו לעיירה, וחלק' מאתנו נשארו אצל הסוסים.

לפתע הופיעה חבורת ס.ס. שניה, שבצע' קות ובמכות גרשה אותנו לנהר סאן הקרוב. החבורה שלנו שהייתה על יד הסוסים הפקירה' את הסוסים ורצה אלינו. עברנו את הנהר תוך' צעקות וגידופי הס.ס. הגענו לשטח הסובייטי. היה לילה חשוך, ירד גשם והדרך היתה' מלאת בוץ. החזקתי את פרל ואבי העיזר' נשא את נתן. פתאום נישש חייל סובייטי, לקח את נתן ונשא אותו על כתפיו.

העיזרו איתנו ללמברג. שם שאלו כל' אחד לאן הוא רוצה ללכת. רצינו לחזור ל' פולניה, לא ידענו מה יעשו הגרמנים, ורצי' נו הביתה. הסובייטים ראו אותנו בגלל זאת' מתנגדים למשטר, ושלחו אותנו לעבודה ב' יערות רוסיה הלבנה, לכפר אובלסקי. היינו' שם כארבעה חודשים. עבדנו בעבודות היער' כמו חטיבת עצים, איסוף עצים וכו'. יום אחד החליטו לרשים את אלה שאינם' מסוגלים לעבודה. אבי שהיה עיוור, ואני ש' הייתי צפרת ראייה נרשמו להעברה למוסד' לבעלי כושר עבודה לקוי. הילדים, נתן יש' ראל — ופרל הילדה הועברו למוסד קרס' נובסקיה.

“הם שלחו לי תצלום”

התחלה לא ידעתי אפילו את כתו' בתם, אבל אחר כך מסר מנהל היער את' כתובתם. כתבתי לשם וקבלתי תשובה כי מצ' במ טוב. גם תצלום שלחו לי אבל הוא נאבד' בטלפולי הדרך.

כעבור שנה וחצי פלשו הגרמנים לרוסיה. נסעתי יחד עם הורי לולבדה. בתחנת הרכבת' רצייתו לטלפן למוסט שבו היו ילדי, אבל' שוטר סיפר לי שעברו משם ולא טילפנתי. ברחנו הלאה. מאות אלפים ברחו אתנו. כל'

עבודה. בלשכת העבודה אמרו לי כי ישנו' תור גדול של מחוסרי עבודה בלתי מקצועיים' ועלי לחכות.

הלכתי לחפש עבודה באופן פרטי. הלכ' תי לבנינים ושאלתי אם צריכים משהו, הלכ' תי לבתי מלאכה ובתי חרושת. בכל מקום' קיבלתי אותה תשובה: אין לנו צורך בפועל. בלילות ישנתי באחד האוטובוסים. כסף ל' קניתי אוכל לא היה לי. כשלא ראו זאת העוב' רים ושבים הוצאתי שיירי אוכל מפחי האש' פה ואכלתי אותם.

פעם תפס אותי שוטר כשאני ישן באוטו' בוס בלילה. הוא שאל אותי למה אני משוטט. גם הוא לא הציע לי מקום לינה יותר טוב. אחר כך כבר הכירו אותי שוטרי הניידות' ולא הטרדו אותי יותר. הרגשתי את עצמי' ככבד מנודה. איש לא נצרך לי, ואיש לא' רצה את שרותי. הייתי פשוט מיותר בעולם. כשגבר יאשי כתבתי לידידי שאני כבר שבו' עיים משוטט, ושישלחו ילד לקחת אותי. לא' רצייתי לבוא על דעת עצמי, ידידי סיירו לי' מקום בבית החלוצות ביפו. שוב היה לי גג' מעל לראשי.

בלשכת העבודה סדרו אותי לעבודת קטיפ'. עבדתי בסגירת ארגוני תפוזים. העבודה לא' נראתה לי ביותר, אך באין מקצוע גם זה' טוב. לפני כחודש וחצי פוטרתי ומאו אני' מחוסר עבודה.

כשחזרתי לפני כשבוע מביקור בפתח תק'

אח אלי רוזנבאום, המנוחם קלמן-נתן' דומה לו להפליא, בעיקר בסביבות העינים.

וה, הודיעו לי שעלי מיד לנסוע לגבי צביה' אנגל בחולון, מי שהיתה מדריכתי, ושאני' מבקר אצלה לעתים. סיפרו לי שמצאו את' הורי.

לא האמנתי לכל הסיפור. כבר שנים התי' רגלתי שאין לי הורים. הלכתי לחולון, הסכמי' תי לנסוע, אם כי לא האמנתי בכל הענין.

“הם לא השתנו”

שהגענו לסלמה לבית הורי, ראיי' תי מיו שאלה הורי. הם לא השתנו ב' הרבה. שנים שלא יכולתי לתאר את מראם, כעת נראו לי כאילו רק אתמול עזבתי אותם. לפתע הרגשתי שהם היו חסרים לי כל ה' שנים ולכן היה לי תמיד כל כך רע. בכיתי כמו שלא בכיתי אף פעם. יועתי' שעשיתי כבר לא אהיה בודד.

רק אחותי רחל בת החמש-עשרה התנחרה' לי. היא בכלל לא הכירה אותי ואני לא אותה. צריך להתרגל לעיריין.

עכשו אחתלי ללמוד מקצוע. מה עדיין לא' החלטתי. אבל בלי מקצוע הרי אי אפשר. ה' עיקר שאינני בודד יותר, ומצאתי בית.

מדרגות עין רעיונות מוקפות אש' פה בבית ישן ומוזנח בשכונת עג' מי שביפו הישנה, הובילו למזרחי' משפחת רוזנבאום. פייגה רוזנ-ב' באיב-בסר, אשה צנומה וממושמעת' פת בעלת שיער ערמוני אדמדם ש' זקנה טרם זמנה, ושבה ליד שוהתי' מטבח מתנדנד, עדין נפרשה מפה' שהיתה ספק נקויה. השוהתי, ארי' בעה כסאות מטבח, שלוש מיטות' ישנות וארון בגדים היוו את רהוט' החדר, שקירותיו נצבעו לפני שנים' רבות.

היא היתה מוקפת שכנים, אשר' מדי פעם התערבו לריב את ריבה. בין רגלי הנוכחים הסתובבו ירדיה' הקטנים וירדי השכנים. לפתע